Izhaja vsak dan razen sobote in praznikov.

Izvzemši dobro vsaki torek, Sunday and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori, 2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 So. Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904.

LETO—YEAR XVIII. Cena lista je $5.00

Entered as second-class matter January 23, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., petek, 27. novembra (November 27), 1925.

Subscription $5.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 278

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

RUDARJI ČAKAJO NA ŠOLIDGEV ODGOVOR

Iz Bele hiše poročajo, da predsednik odgovori Lewisu. Lewis ponovno obtožuje magnate premoga pogodbolomstva. Nove konference v Scrantonu.

Harrisburg, Pa. — V sredo popoldne je governer Pinchot pozval k sebi rudarskega predsednika Lewisa in Inglisa, predsednika lestvičnega odbora premogovniških baronov, ter jima predložil svoj načrt za kompromisno končanje stavke. Nato sta Lewis in Inglis imela privatni razgovor. Niti prvi ne drugi nočeta poročati kaj sta govorila s Pinchotom in med seboj.

Čuje se, da misli Pinchot sklicati legislaturo k izrednemu zasedanju in odrediti preiskavo stavke, pri kateri bodo operatorji morali pokazati svoje knjige.

Washington, D. C. — Predsednik Coolidge je v torek informiral Johna L. Lewisa, predsednika rudarske organizacije, da je prejel njegovo pismo v zadevi kršitve mezdne pogodbe od strani lastnikov rovov v distriktih mehkega premoga in mu odgovori kakor hitro preštudira situacijo.

Lewis je zadnjo nedeljo pisal Coolidgu, da je zvezna vlada odobrila jacksonvillisko mezdno pogodbo, zato bi rad vedel, da li bo vlada posredovala zdaj, ko so mnoge premogovniške družbe pogodbo prekršile, ali bodo morali rudarji sami uveljaviti pogodbo. Kapitalistični listi so brž zagnali krik, da Lewis v tem pismu indirektno grozi s stavko rudarjev v distriktih mehkega premoga, vsled česar bi bila stavka potem splošna.

Predsednik Coolidge je zadnje dni privatno konferiral z Greenom, predsednikom, in Morrisonom, tajnikom Ameriške delavske federacije.

Philadelphia, Pa. — John L. Lewis, predsednik rudarske unije, je v torek zvečer dejal, da je že večkrat povabil lastnike antracitnih premogovnikov na sestanek, toda vsi so odklonili vabilo. Lewis je tudi ponovno obtožil barone mehkega premoga v zapadni Pennsylvaniji, West Virginiji in Kentuckyju, da sistematično kršijo jacksonvilsko mezdno pogodbo.

Lewis je dalje izjavil, da je zdaj pripravljen na konferenco z zastopniki lastnikov antracitnih rovov. Splošen lestvični odbor rudarske unije čaka na obnovitev pogajanj.

Scranton, Pa.—Delegatje raznih meščanskih organizacij po vseh krajih antracitnega premogovišča so v sredo konferirali o načrtu, kako dobiti skupaj predstavnike rudarjev in lastnikov v svrho končanja stavke.

Major W. W. Inglis, predsednik lestvičnega odbora operatorjev, je v torek konferiral z governerjem Pinchotom v Harrisburgu o stavki.

Čang Tso-lin ujetnik revolucijonarjev?

Vest, ki ni potrjena, se glasi, da je v Mandžuriji izbruhnila revolucija.

Peking, Kitajska, 25. nov. — Poročila iz Mukdena, ki še niso potrjena, se glase, da je v glavnem mestu Mandžurije izbruhnila revolucija in general Čang Tso-lin, mandžurski vojaški governer in diktator, je ujetnik.

(Pred nekaj dnevi je bilo poročano, da je Čang sklenil sporazum s takozvanim kristjanskim generalom Feng Ju-hsiangom za kontrolo kitajske republike. S tem sporazumom je bila odvrnjena najnovejša civilna vojna na Kitajskem.)

Velika demonstracija proti vmešavanju rev. Černeta v S. N. P. J.

Na nizkotna obrekovanja in podtikavanja laži proti S. N. P. J. ni imel toliko možatosti, da bi se udeležil shoda in z dokazi potrdil svoja sumničenja. Velik srd med članstvom.

Sheboygan, Wis. — (Posebno poročilo.) — Kakor so pričakovali rojaki, ki poznajo rev. Černeta in njegove zakotne zmožnosti, tako je bilo: rev. Černe ni imel toliko poguma, da bi se odzval vabilom in bi pred zbranim občinstvom dokazal svoje nesramne obdolžitve.

V Fludernikovo dvorano je že ob dveh, kot je bil napovedan shod, prišlo udeležencev, da so zasedli vse sedeže, poznejši so morali stati. Vseh udeležencev je bilo okoli 400. Razgovarjanje med udeleženci je pričalo, kako zelo potreben je bil tak shod, in sicer ne samo za naselbino Sheboygan, temveč za vso S. N. P. J., da se tudi tisti rojaki, ki jim značaj rev. Černeta ni znan, prepričajo o nesramnosti in hudobiji nasprotnikov S. N. P. J. In o tem so se udeleženci tudi prepričali, celo nasprotniki morajo priznati, da **nizkotno početje Černeta je eno najbolj umazanih in neutemeljenih napadov, kar jih je še izvršila slovenska duhovščina proti članstvu in glavnemu odboru S. N. P. J.**

Shodu je predsedoval br. Martin Jelenc, predsednik društva št. 344, katero je sklicalo shod in pozvalo na debato rev. Černeta. Dal je besedo prvemu in glavnemu govorniku br. Godini, upravitelju Prosvete. Ta je predvsem izrazil obžalovanje, da ni rev. Černeta, ker težko je zastavljati vprašanja in odgovarjati samemu sebi. Pri tem je pozval udeležence, če je kdo med njimi, ki bi govoril za Černeta ali stavil v njegovem imenu vprašanja, da ga lepo prosi, naj to stori. Med njegovim govorom se je tudi pojavilo par oseb, da so ugovarjale. Ravno vprašanja in ugovarjanja par oseb pa so udeležence pomagala prepričati, kako krivično in židovsko preračunano je bilo vmešavanje rev. Černeta v zadeve S. N. P. J. Ves potek shoda je tako zanimiv, da bodo podrobnosti priobčene prihodnjo sredo. Iz teh se bo članstvo vse S. N. P. J. prepričalo, kaj so nameni rev. Černeta in njegovih lažnjivih obdolžitev.

Za br. Godinom je govoril br. Turk, glavni tajnik S. N. P. J. V svojem govoru se je omejil bolj le na številke, s katerimi je dokazal, da **ni niti za en cent goljufije pri S. N. P. J. in da ni noben glavni odbornik dobil niti najmanjšega "komišna"**, kakor rev. Černe hudobno podtikava. Pozival je udeležence, naj stavijo vprašanja. Celo knjige S. N. P. J. je prinesel s seboj, da lahko pred vsakim članom S. N. P. J. dokaže, kako pošteno je bilo delo za jednotino tiskarno, dvorano, stroje in vse naprave Vsakdo je imel priliko pogledati črno na belem. Tudi če bi bil prišel rev. Černe, bi se bil lahko prepričal, da je vodstvo naše jednote pošteno.

Shod se je zaključil mirno, udeležba je bila razumna. Z zanimanjem zasledujoči udeleženci, **priprosti delavci in njih žeči, priprosti delavci in njih žeči, da so razumnejši in resnicoljubni bolj kot rev. Černe**, ki si je v svojih zadnjih spisih vtisnil pečat najbolj zakotnega obrekovalca. Če je ogorčenje med shodom naraslo, če je pošten delavec cepetal z nogami, ploskal in rjovel, ko je prišlo do viška razsrjenosti proti zmerjanju in dajanju imen, kot je zmožen rev. Černe, pa ni zameriti nikomur. Članstvo S. N. P. J. in drugi pošteni udeleženci (tudi nekateri Černetovi farani) so spoznali, kaj je Černe, kaj so njegovi nameni in tudi kakšna je deloma njegova zgodovina, zato so z burnim odobravanjem obsodili slovenskega maziljenca in razdiralca v Sheboyganu.

MEZDE RUDARJEV SO VELIKO PRENIZKE

Rudarji na polju antracita prejemajo mezdo, ki nikakor ne zadošča za življenjske potrebščine.

Chicago. (F. P.) — Mezde rudarjev na polju antracita so še skozi četrt stoletja nižje kakor so življenjske potrebe rudarjev in njih družin. Sedanja lestvica je v primeri z letom 1900 za 134.8% višja, dočim so se življenjske potrebščine od iste dobe povišale za 150%.

Zvezni urad je sestavil seznam mezd in življenjskih stroškov skozi dobo zadnjih petindvajsetih let, iz katerega seznama je razvidno to dejstvo. Računal je na podlagi nakupne zmožnosti rudarjev trdega premoga v letu 1900 in je vzel za merilo, da so bile takrat mezde 100% in življenjski stroški tudi 100%, torej da je bila rudarjeva nakupna zmožnost 100%. Seznam je vsekakor zanimiv, zato ga tu navajamo ravnotako kot je sestavljen:

Rudarji trdega premoga so

leta	imeli mezde	življen. stroške	nakupno zmožnost
1900	100%	100%	100%
1900-02	100	104	96
1903-12	118	130	91
1912-16	121	146	83
1916	130	162	80
1917	142	189	75
1918	162	230	71
1919-20	181	283	64
1920-23	213	252	85
1923-25	235	248	95

To pomeni, da za produciranje tone premoga rudar prejme manjšo vsoto za hrano, obleko in druge potrebščine, kakor jo je prejel v začetku stoletja. Skozi to dobo je bilo razmerje najslabše med leti 1912 do 1920. Leta 1919 do 1920 je rudar prejemal samo dve tretjini toliko kot je prejemal leta 1903 v primeri z življenjskimi stroški.

Pa tudi delavni dnevi so se skrčili. V zadnjih desetih letih so rudarji na polju trdega premoga delali po 200 dni v letu, le zadnje čase se je bilo izboljšalo na 270 dni v letu.

Čeprav podjetniki vpijejo, kako visoke so mezde rudarjev, to ni resnica. Nizke so. Najbolj sposoben rudar zasluži povprečno samo $8.35 na polju trdega premoga, dela pa samo po 90% delavnih dni v letu. Povprečni delavec pa zasluži v rudniku samo $5.56, zunaj rudnika pa $4.95 na dan.

Vse to nam pojasnjuje, zakaj v kempah bogatih premogarskih podjetnikov žive tako siromašne družine po barakah in razpadajočih stanovanjih. Neobhodno potrebno je torej povišanje rudarske mezde. Tega se rudarji zavedajo in zato tudi vztrajno stavkajo.

Sovjeti zahtevajo, da se Šaljapin vrne domov.

Moskva, 25. nov. — Sovjetski gledališki krogi so nejevoljni vsled dolge odsotnosti Fedorja Šaljapina, slovitega ruskega opernega basista. Šaljapin je zapustil Rusijo leta 1922. Naredil je pogodbo s sovjetsko vlado, da se bo mudil na tujem eno leto in gotov delež njegovega zaslužka pojde v sklad za žrtve lakote, ki je takrat morila kmete ob Volgi. Pretekla so tri leta in Šaljapin se ni vrnil. Moskovski listi so ga zdaj obdolžili, da se je "prodal Mamonu". Neki list ga citira, da je rekel v Parizu pred svojim odhodom v New York pred par meseci: "Imam pogodbe za koncertne angažme v Ameriki in Avstraliji za več let. Rusijo sem zapustil brez centa in bil sem primoran prodati se vragu. Da, prodal sem se, a ni moja krivda. Kakor hitro potečejo moji angažmi, se vrnem v Moskvo in Leningrad."

Delavec delavca, rojak rojaka zabodel

Umor se je izvršil v Thawathu, Utah. Pokojni je bil član Zapadne slovanske zveze.

Springglen, Utah. — (Izvirno Prosveti.) — Sporočam žalostno vest. Joe Somšič, ali Joe Smith, imel je dva imena, je zabodel Franka Ponikvarja dne 16. novembra na Thawathu, Utah. Zavdal mu je z nožem tri rane in Ponikvar je bil na mestu mrtev.

Ponikvar je bil član društva št. 14 Z. S. Z. Star je bil 39 let. Trupio smo poslali v Leadville, Colo., kjer ima dva brata in tam je bil pokopan. Naše društvo, ki je z njim izgubilo dobrega člana, mu je ob odhodu izkazalo zadnjo čast. — August Topolovec.

Mussolini protestiral in Radič je preklical

Radič zdaj pravi, da je bil njegov govor v Ljubljani napačno citiran.

Rim, 26. nov. — Kakor hitro je Mussolini slišal kaj je govoril jugoslovanski vzgojni minister Radič v Ljubljani zadnjo nedeljo o njegovem režimu, je takoj dal navodila italijanskemu poslaniku v Belgradu kaj ima povedati Pašičevi vladi. Poslanik je povedal. Posledica je bila, da se je jugoslovanska vlada opravičila in Mussolini je zadovoljen. Radič je oficijelno izjavil, da so bile njegove besede napačno citirane.

Rusija se strinja z Amerike glede lige

Litvinov, nadomestni komisar zunanjih zadev, je dejal, da je stališče Združenih držav in sovjetske Unije glede lige in Kitajske skoraj enako.

Moskva, 25. nov. — Maksim Litvinov, nadomestni komisar zunanjih zadev v Čičerinovi odsotnosti, je včeraj v intervjuvu z inozemskimi poročevalci rekel, da je sovjetska Rusija na enakem stališču z Združenimi državami glede lige narodov. Obe republiki ne marata iti v ligo, ker vesta, da liga ni to, kar hoče biti in ker nočeta, da bi liga posegala v njune notranje zadeve. V tem oziru se sovjeti strinjajo z Ameriko. Dalje je rekel, da sovjetska Unija in Amerika imata enako stališče glede Kitajske, da se razlikujeta v metodah. Obe hočeta, da je Kitajska svobodna in prosta vsake zunanje nadvlade.

FEDERALNA REZERVA DEFLATIRA VREDNOST DELNIC.

Washington, D. C. — Ko je bostonska federalna rezerva povišala obrestno mero, je vrednost delnic v Wall Streetu hitreje padala, kot kdaj preje v pet in dvajsetih letih. Ko je dva dni padala vrednost delnic, je nastal zopet mir na trgu. Pričeli so zopet kupovati delnice. Ko je komisar Miller od federalnega rezervnega odbora šel v Boston in povedal resno svoje svarilo, je pričela zopet padati vrednost delnic. Philadelphia je povišala obrestno mero in vrednost delnic je zopet pričela padati. Zvedenci federalne rezerve so modri možje in pravijo, da niso prizadeti nobeni temeljni bizniški interesi.

Člani kongresa, pripadajoči republikanski stranki, se ne morejo zediniti, če je bil govor predsednika Coolidga, proslavljajoč, da je ameriški biznis vreden vravnanja samega sebe, v soglasju s svarilom komisarja Millerja. Napredni elementi menijo, da so Coolidga nagovarjali, da naj ščiti lastnike avtomobilskih in drugih industrijskih delnic proti strmoglavljenju, s katerim jih mogoče osrečijo federalni rezervni bankirji.

POLITIČNA KRIZA V FRANCIJI RASTE

Briand je odklonil premijerstvo, ko so mu socialisti odrekli sodelovanje. Socialisti zahtevajo svojega premijerja in večino ministrov.

Pariz, 26. nov. — V teku zadnjih 24 ur sta Doumer in Herriot zastonj poskušala organizirati vlado. Nato je bil pozvan Briand, da še enkrat poskusi svojo srečo. V Parizu vedno bolj naraščajo govorice o fašistovskem puču. Vlada je pripravila vojaške čete za vsak slučaj. Nacionalistični listi zahtevajo razpust parlamenta. Medtem pada frank neprestano in rastejo cene potrebščinam.

Pariz, 25. nov. — Briand je včeraj vrnil mandat predsedniku Doumergueju, ko so socialisti izjavili, da ne marajo iti v njegovo vlado, niti ne bodo podpirali njegove politike. Predsednik je nato povabil Paula Doumerja, naj on poskuša organizirati kabinet.

Briand je hotel sestaviti vlado iz levičarskega bloka in bi bil rad dobil v kabinet Herriota, Painleva, Bluma in Boncourja. Zadnja dva sta voditelja socialistov. Socialisti so pa na svoji konferenci zaključili, da gredo le v tisto vlado, v kateri bodo polovica drugih važnih ministrov premijer, zunanji minister in socialisti in katera osvoji ves njihov finančni program.

Vse kaže, da se vrne Herriot na krmilo. Herriot sestavi vlado iz radikalcev in sklene kompromis s socialisti.

Mussolinijevi diktatorični zakoni sprejeti

Zbornica, v kateri sede sami fašisti, daje svoj pečat brez debate.

Rim, 25. nov. — Zakonodajni program fašistovske vlade je bil brez malega ves odobren v odsekih zbornice in bo še danes sprejet pri končnem glasovanju. V določbi o odpravi občinske avtonomije je bila narejena izpremenba, ki določa, da v meje teka zakona pridejo le mesta z ne manj kot 10,000 prebivalci. Mussolini je hotel, da se vsa mesta z nad 5000 prebivalci podvržejo centralni upravi.

Vlada je včeraj dovolila, da trije listi opozicije smejo zopet iziti. Ti listi, ki so bili zatrti ob času razkritja zarote proti Mussoliniju, so "Avanti", "Unita" in "Giustizia".

"Corriere d'Italija" vabi Vatikan v aktivno opozicijo proti framazonom. List piše, da so ameriški prostozidarji glavni nasprotniki katoliških šol v Ameriki in predsednik Coolidge je (?) svaril framazone, da morajo odnehati z versko persekucijo.

OBTOŽENCI V HOLTOVI AFERI OPROŠČENI.

Waukegan, Ill. — Arthur Holt, soprog, Clara Harcq, hči in Albert Harcq, zet mrs. Lillie Holtove, ki je bila pred par meseci ustreljena na svojem domu v Fox Laku, so bili v torek oproščeni pred tukajšnjim sodiščem. Obtoženi so bili umora matere, oziroma tašče in žene. Porota je verjela njihovim izpovedbam, da se je ženska sama ustrelila.

DRŽAVA ILLINOIS PROSI POMOČI PROTI ŽIVINSKI TUBERKULOZI.

Washington, D. C. — Governer Small je apeljral na predsednika Coolidga in na poljedelski department za denarno pomoč za iztrebljenje živinske tuberkuloze v državi Illinois. Njegov apel je predložila delegacija iz Illinoisa.

Nemški parlament odobri lokarnske pakte

Opozicija je v veliki manjšini. Stresemann navdušuje poslance za Francijo in Anglijo. Socialist pozval Rusijo, naj gre v ligo narodov.

Berlin, 25. nov. — Ko pride v petek na dnevni red glasovanje o ratifikaciji lokarnskih paktov, bo nemški parlament z veliko večino odobril garancijske in razsodiščne pakte. To se je pokazalo danes, ko so parlamentarni voditelji naznanili sklep svojih strank.

Sledeče stranke bodo glasovale za pakte: Socialisti, 131 glasov; centrum (klerikalci) 69, ljudska stranka 51, demokrati 32, bavarska ljudska stranka 19; skupaj 302 glasova. Proti paktom: nacionalisti 111, komunisti 45 in fašisti 14; skupaj 170.

Pri včerajšnji debati o paktih je imel zunanji minister Stresemann glavno besedo. Navduševal je zbornico za prijateljstvo s Francijo, rekoč, da današnja Francija ni več Poincarejeva, marveč demokratična, kateri se sme zaupati. Na te besede je večina zbornice in galerija — prvič po vojni v nemškem parlamentu — ognjevito ploskala.

Socialistični vodja Wels je v svojem govoru pozival sovjetsko Rusijo, naj opusti svojo osamljenost od zunanjega sveta in vstopi v ligo narodov. Upanja na trajni evropski mir ni, dokler je Rusija sama zase, je rekel Wels.

A. F. of L. za svetovno razsodišče

Nove izjave, ki prihajajo iz glavnega stana federacije, so odločno za razsodišče.

Washington. — (F. P.) — Priključitev Amerike svetovnemu razsodišču je pozitivna zahteva Ameriške delavske federacije. Poročila v časopisju o nasprotnem, ki so jih poslali iz Washingtona posebni poročevalci, kateri vodji proti-razsodiščno propagando, so pobita v uradni izjavi, ki je izšla iz izvrševalnega sveta v zadnjih dneh po zaključku četrtletne seje.

Zatrdilo se naslanja na resolucijo, ki jo je sprejel izvrševalni svet A. D. F. V nji eksekutiva ponovno naglaša svojo zahtevo za priključitev Amerike svetovnemu razsodišču. V resoluciji svet tudi nalaga predsedniku Greenu, da preučava razmere glede razsodišča, izboljšati plače ameriškega delavstva in delavstva po vsem svetu.

V resoluciji se tudi pozivajo vse mestne in državne delavske federacije k sodelovanju za priključitev svetovnemu razsodišču.

Resolucija se v veliki meri tiče predsednika Greena. Je pa bolj namerjena za očuvanje njegove oblasti v federaciji kakor pa da bi pridobil še obsežnejšo oblast v vodstvu. Pri politiki strokovne organizacije bodo v bodoče imele tudi več besede krajevne in državne federacije.

Po mnenju izvrševalnega odbora Ameriške delavske federacije bo svetovno razsodišče pomagalo izboljšati razmere delavstva po vsem svetu.

STRAŠNE RAZMERE NA RIBIŠKEM BRODOVJU.

Washington, D. C. — John W. Frame, zaupnik republikanske stranke, je obelodanil poročilo veleporote, ki je bilo podano v mesecu septembru 1923 v Valdezu. To poročilo pravi, da so moralne razmere med mornarji in ribiči, ki so zaposleni na ribiških ladijah v zalivu Bristol v Alaski, strašne in kričeče. Frame apelira na predsednika Coolidga in senat, da odstranita zveznega sodnika Ritchieja, ki ga smatra odgovornim za te razmere.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) $5.00 na leto, $2.50 za pol leta in $1.25 za tri mesece; Chicago in Cicero $6.50 na leto, $3.25 za pol leta, $1.65 za tri mesece, in za inoinozemstvo $8.00.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $5.00 per year; Chicago $6.50, and foreign countries $8.00 per year.

"MEMBER of THE FEDERATED PRESS"

Št. 128

Datum v oklepaju n. pr. (Okt. 31-25) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

VOHUNSTVO MED DELAVSTVOM.

Privatniški interesi izdajo vsako leto čedne vsote denarja za vohunarenje med delavstvom. To delo se opravlja s pomočjo takozvanih privatnih detektivskih agencij. Poleg teh vohunov imajo podjetniki še podrepnike, ki prostovoljno vohunarijo med svojimi tovariši v podjetju, da se priliznejo svojemu delodajalcu v nadi, da dobe boljše delo ali pa povišano mezdo.

Vohunstvo, ki ga opravljajo privatne detektivske agencije, se deli v tri vrste. Vohunstvo ob času organiziranja delavcev v industriji. Vohunstvo ob času stavke v industriji ali podjetju. Vohunstvo med tujezemskimi delavci.

Kadar podrepniki delovodju nanesejo na nos, da so se med delavci pojavili organizatorji, tedaj se podjetniški interesi obrnejo na privatne detektivske agencije, ako imajo premalo svojih podrepnikov, da jih preskrbe z vohuni, ki bodo delali v podjetju in se pomešali med druge delavce, da tako izvedo, kako se misel za organiziranje delavcev razvija med delavci. Delavci lahko hitro opazijo, ako opazujejo, kaj se godi okoli njih, če so vohuni na delu. Opazili bodo, da je podjetje pričelo odpuščati najbolj delavne tovariše za organizacijo. To odpuščanje aktivnih delavcev za organizacijo ima namen izzvati prezgodnjo stavko. Podjetniki se zavedajo, ako se stavka prezgodaj odredi, da je taka stavka navadno izgubljena. Delavcev je še malo v organizaciji, ogromna večina delavcev se ne zaveda, kaj pomeni organizacija za delavstvo. Z drugimi besedami to pomeni, da je večina brezbrižna za organizacijo, ker ne zna ceniti njene vrednosti. Ako se ob takem času prisilijo delavci v stavko z dobro premišljeno taktiko od strani podjetnikov, tedaj izidejo podjetniki kot zmagovalci iz stavke. Vohuni imajo nalogo, da izvohajo najbolj odločne delavce proti izkoriščanju. Tem delavcem šepetajo počasi v ušesa, da je treba nekaj izvršiti, da se ustavi odslovljenje najbolj delavnih delavcev za organizacijo. Kadar so vohuni pridobili večje število delavcev za svoj peklenski načrt, tedaj nastopijo bolj glasno in vsiljivo. Ta misel se sugestira toliko časa, da se prime vsaj polovice delavstva in da se ji organizatorji ne morejo več ustavljati, ker prihajajo v nevarnost, da jih najeti vohuni očrnijo med delavstvom kot izdajalce in zavajalce delavstva. Organizatorji vedo, če stavka prične prezgodaj, da je že napol izgubljena. V začetku pojasnjujejo delavstvu, kaj zanj pomeni prezgodnja stavka, ali pritisek postaja vedno močnejši in kočno postane tako silen, da morajo organizatorji s svojimi svarilnimi besedami in dobrimi nasveti utihniti. Ko so vohuni organizatorjem z zvijačnimi potezami utihnili usta, prične stavka.

V začetku je v taki stavki veliko navdušenje, ki pa prične čez nekaj dni popuščati, ko delavci, ki ne poznajo bojev v industriji vidijo, da so podjetniki vseeno ostali trmoglavi. Doma se prično oglašati tudi žene, posebno če ni podpore.

Ako je stavka proglašena za vso industrijo, tedaj vohuni počasi izginejo iz naselbin, v katerih so opravljali spijonažo in se pojavijo v drugih naselbinah, v katerih jih nihče ne pozna, kot stavkokazi ali kot pobojniki. Kot taki seveda napadajo stavkarje, jih pretepajo in izzivajo, da nastopijo lokalne ali državne oblasti proti njim. Nekaj vohunov pa ostane še pridruženih stavkarjem. Ti vohuni zapeljujejo delavce k nezakonitim činom. Najbolj se obešajo na one delavce, ki so stanovitni in imajo vpliv med svojimi tovariši. Tudi to se vrši po dobro premišljenem načrtu. Vohuni imajo nalogo spraviti zaupnike delavcev v zapor. Ako se jim to posreči, tedaj je lahko streti stavko. Vse delo se vrši pod nadzorstvom štaba privatne detektivske agencije. Ako je zaposljenih več privatnih detektivskih agencij, tedaj imajo vse skupaj samo en štab.

Stavka je izgubljena, čeprav se je delavstvo bojevalo z navdušenjem in prepričanjem, in je stradalo s svojimi družinami vred. Vohuni po zdrobljeni stavki odidejo in čakajo, da jih njih gospodarji zopet pošljejo kam drugam razbijat stavko.

Za delavstvo je pa stavka neizmerna izguba. To potrdi stavka jeklarskih in železarskih delavcev, ki je bila odrejena prezgodaj in pri kateri je sodelovalo čedno število privatnih detektivskih agencij, da jo zlomi.—(Dalje prihodnjič.)

NAŠI OBRI

"Grobovi bodo spregovorili."

Dramski odsek socialističnega kluba priredi v nedeljo dne 29. t. m. dvodejansko dramo "Grobovi bodo spregovorili". To je kratka, pretresljiva slika iz delavskega življenja. V nji ni romantičnih scen, ljubavnih prizorov in kakih lažnjivih slavospevnih fraz, temveč samo priprosto in kruto resno življenje najsiromašnejše družine brezposelnega delavca.

Mizar Ivan Klarič je brez posla. Mož je še krepak, oče dveh otrok in soprog bolehne žene. Čeden je njegov siromašen dom, udana njegova ženica deli z njim revščino in ga tolaži, da bo že dobil delo. Sama bi šla iskat dela, pa je nedavno vstala iz bolniške postelje in prešibka je še. Ivana tare Skrb, ki ga v vizijah preganja. Kaj bo z njegovo stradajočo družino, če ne dobi dela. Na upanje mu nikdo več ne da, hišni gospodar že naznanja, da ga bo postavil na cesto, če v tednu ne plača vsaj dela stanarine.

Za siromaštvo Klaričeve družine je izvedelo Krščansko dobrodelno društvo. Prišle so odbornice krščanske ustanove, da preiščejo, če je Klaričeva družina res potrebna podpore. Gospa Reichova, tovarnarjeva žena, gospa Jankovičeva in gospa Škrtičeva, elegantno oblečene dame, so kakor zasmeh v hiši siromaštva. Klaričeva žena se jih zveseli, ker iskra upanja se ji zasveti. Pa iz ohlega vedenja krščanskih žena Klaričevka kmalu spozna, svojo zmoto. Mesto da bi povpraševale, koliko podpore potrebuje delavčeva družina, poizvedujejo, če so Klaričevi verni in hodijo v cerkev. Celo nesramne so in rogajo se ubogi delavčevi ženi. Krščanske mučiteljice uboge žene prežene šele 85-letni Klaričev oče, ki pa jim prej še pove grozno obsodbo. Preizkušnje skozi življenje so starega delavskega očeta naučile, da ni treba siromašnemu ljudstvu vere, treba mu je le več upornega duha, da bo lahko stresel s pleč svoje mučitelje.

Ivan je zaman iskal delo. Skrb ga tlači še huje. V obupu vprašuje očeta: **"Zakaj moramo stradati mi, ki hočemo pošteno delati?" Zakaj! Zakaj žive srečno tisti, ki nič ne delajo?** — Prejšnjega Ivanovega prijatelja je v obupu zmotila nepoštenost. Tudi Ivana vabi h kraji. Ali delavec je pošten, za tatvino nesposoben, še ponujenega ukradenega denarja noče sprejeti. Druge pomoči pa ni. V industrijalni krizi je še mestni svet odrekel podporo; v listu Ivan čita, da bo občina podpirala samo še vdove in sirote. Njegova družina bi torej dobila podporo, da ostane pri življenju, samo če bi njega ne bilo. V obupnem razočaranju oče spozna, da je on napoti, da njegovi otroci in žena ne dobe podpore. Hitro je storjen sklep in katastrofa pride nad delavčevo družino. Odigravajo se v srce segajoči, nenavadni, pa vendar tako običajni prizori — strašna obsodba vse človeške družbe.

Slovenski delavci v Chicagu, pridite! Prisostvujte resnični sliki iz vašega življenja! Poleg dramatične scene bo še nekaj drugih točk na programu, deklamacija, živa slika in kratek govor. **To bo izključno delavski program** v dvorani Slovenske narodne podporne jednote na 2657 So. Lawndale ave. Udeležite se vsi čikaški Slovenci, a pridite tudi rojaki iz bližnjih naselbin, zlasti iz Waukegana in Joliета, če vam le razmere dopuščajo. Omogočite, da bo prireditev velika manifestacija slovenskega delavstva. Pridite v nedeljo v dom S. N. P. J.! Vstopnina je malenkostna, samo 75 centov. Začetek programa je ob treh popoldne. — P. O.

DELAVČEVE DIVIDENDE.

Chicago. — Peter Sullivan, 62 let star, polagalec parnih cevi, je v pondeljek padel iz 10. nadstropja novega hotela, ki ga zidajo na South Shore drive. Bil je na mestu mrtev.

JAVNA SOPOMENKA

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev "Prosvete".

Gallup, N. Mex. — Že je skoraj dva meseca, kar je bila končana osma redna konvencija, vendar prihajajo razni dopisi od vseh strani. Nekaterim članom S. N. P. J. ni všeč, kar je konvencija sklenila.

Cenjeni bratje in sestre! Ni še bilo nobene konvencije, da bi bila vsem všeč in je ne bo. Jaz sem bil tudi delegat, ki je na konvenciji "kimal", vendar si pa štejem v čast, da nisem nobenega kozla ustrelil. Prepričan sem, da je vsak delegat delal, kar mu je njegovo društvo naročilo, ali kar je sam mislil, da je za dobrobit naše S. N. P. J. Kar se tiče glasila v angleškem jeziku, mislim, da bi bilo najboljše, da ostane kakor je, za dobo štirih let do druge konvencije.

Kakor čitam v raznih dopisih v Prosveti, bi človek mislil, da ne bo več Slovencev v par letih. Ko bi se mladina ne sramovala govoriti materin jezik, bi se ne bilo treba bati, kaj bo z našo organizacijo v bodočnosti. Nas je več, ki smo prišli mladi v Ameriko, nismo imeli tam in ne tukaj dosti časa za šolo, ker smo morali iti delat, pa vseeno nisem pozabil svojega jezika. Poglejmo nazaj na Waukegan in na slovensko naselbino, ali ni bil vsak delegat presenečen, ko je videl, kako so se igrale domače igre in kako je mladina igrala v našem in angleškem jeziku. Moram reči, da sem dosti prehodil Amerike, pa še nisem videl tako napredne naselbine kot je Waukegan, Ill.

Moram se tudi zahvaliti mr. in mrs. Jakob Grahek za stanovanje in postrežbo za časa konvencije. Želim jima dosti uspeha.

Tudi se zahvalim mr. in mrs. John Krushitz in mr. in mrs. Frank Markovitz iz Frontenaca, Kans., za postrežbo za časa mojega obiskovanja v Kansasu.

Delavske razmere so slabe v N. Mehiki. Dela se skoraj vsaki dan, pa zaslužek je slab, ker moramo delati pod 20% znižanjem že od meseca aprila. U. M. W. of A. je šla iz tega kraja. Slovencev, Hrvatov in Italijanov je dosti, da bi lahko imeli delavsko organizacijo, pa kjer ni složnosti, ni uspeha. Pozdrav vsem naprednim članom in članicam S. N. P. J. — **Štefan Kotzman.**

Rockvale, Colo. — Pozivljam upravništvo Prosvete, da zavrne vse nepoštene prodajalce in za nobeno ceno ne sprejme njih oglasov, če hoče obdržati ugled lista. Meni je neka kompanija poslala blago, ki še podobno ni temu, kakor ga oglaša v listu.

Sem proti angleškemu listu, da bi ga stari člani plačevali, ker imamo že tako preveč naklade. Kdor če imeti list, naj si ga kupi. Povsod smo stari delavci izkoriščani, tu rojeni nočejo delati trdo na slabem prostoru in dekleta imajo dosti denarja še za to, kar ni potrebno. Torej če se zanimajo za list, naj si ga kupijo sami kakor si ga moramo mi, ako ga hočemo imeti. Glasoval bom proti.

Delavske razmere so tu nekako srednje. Za nedoločen čas se dela vsaki dan po vseh majnah in delo se lahko dobi, samo plačo nam znižujejo, tako da kdor ima slab prostor, komaj zasluži za borno življenje.

Rojake prosim, kdor ve, kje se nahaja br. Jos. Bukovec, da mu naznani moje vprašanje, za kar se že naprej lepo zahvalim. Ako pa sam čita, naj se oglasi, če ne, ga moram suspendirati. Poravna naj dolg, ako hoče, da ne bo imel posebnih stroškov.

Bratski pozdrav! — **John Sasek**, tajnik društva št. 402.

(Opomba uredništva: Mladi člani plačujejo ravnotako asesment kakor stari.)

Baggaley, Pa. — —Društvo "Luč svobode" št. 318 S. N. P. J. je na redni mesečni seji dne 8. novembra razpravljalo o resoluciji društva Sloga št. 16 S. N. P. J. in prišlo je do zaključka, da se popolnoma strinja z resolucijo. Zato pa tudi naše društvo apelira na članstvo naše jednote, da zahteva s pravico na dan. Naj takozvani progresivni blok pove, kar ve in pove naj osebo, o kateri ve, da ne dela pošteno, kakor zahtevajo pravila. Ako je kdo kriv, naj se nadomesti z dobrim. Dotični krivec naj se strogo kaznuje.

Naša jednota ne potrebuje ruvarjev in škodoželjnih uradnikov. Bratje in sestre, ki redno čitate Prosveto, dobro veste, kako so se gotove osebe oprijele ruvanja in delajo za razdor med članstvom S. N. P. J. Da pa ne bodo njihove spletke imele uspeha, se moramo zato potegniti za dobrobit članstva S. N. P. J. in stvar dobobra pretresti ter z vsakim obračuniti kakor zasluži.

Za društvo št. 318 S. N. P. J. — **Joseph Debelak**, tajnik.

Denver, Colo. — Društvo "Columbine" št. 218 S. N. P. J. v Denverju, Colo., izreka globoko sožalje svojemu društvenemu tajniku br. J. Malovrhu in otrokom radi izgube njih ljubljene soproge in matere Theresa Rosie Malovrh, ki je umrla dne 15. novembra po dolgotrajni bolezni v najboljši dobi njenih let.

Pokojnica je bila vzorna žena, najboljša mati in vseskozi naprednega značaja. Zelo priljubljena ne le med Slovenci, pač pa tudi pri drugorodcih. To je pričalo pri njenem pogrebu izvanredno veliko krasnih vencev, ko smo jo v velikem številu v torek dne 17. novembra ob solnčnem zahodu spremili k večnemu počitku.

V imenu družine Malovrh se prav iskreno zahvaljujemo vsem tistim, ki so se udeležili pogreba, darovalcem krasnih cvetlic, kakor tudi onim, ki so jih tolažili ob času žalosti.

Za društvo Columbine. — **Bertha Geshell.**

"JUNAK IZ LIKE" NASTOPI V CHICAGU.

V nedeljo dne 29. novembra zvečer ob osmih nastopi v Narodni dvorani na 18. cesti in So. Racine ave. prosluli atlet Marijan Matijevič, ki že daljšo dobo potuje po Združenih državah in v predstavah pokazuje svojo izredno telesno moč. Po raznih ameriških mestih je imel številne predstave in povsod presenetil publiko radi svoje nenavadne sile.

V predstavi, ki jo bo nudil Matijevič, znan, da z bremenom 2500 funtov na hrbtu ali pa z 950 funti v ustih, še živo pleše svoj narodni "Kolo", bo dvajset različnih točk. Običajne njegove predstave so, da pokaže svojo mišično moč. Tako na primer strga osemdeset igralnih kart v snopiču z enim udarcem. Na svojih prsih pretrga verigo, ki bi drugače zahtevala sile za štiri konjske sile. Okoli svojega močnega vratu z lahkoto ovija železne drogove. Njegovih skupaj držečih rok ne moreta raztrgati tudi najmočnejša konja.

Pri predstavi Matijevič pozove kogarkoli, da se gre z njim metat. Da ni le prevara, obljublja vsakemu, ki se tega upa, da mu izroči vse diplome, kar jih je dosedaj še dobil. In teh ni malo. Kjerkoli je bil po evropskih glavnih mestih, je dobil odlikovanja, in tako tudi v Ameriki. Po kratki dobi razkazovanja v Ameriki je Matijevič bil odlikovan s križci in medaljončki.

Vstopnina k Matijevičevi predstavi je po dva dolarja za osebo.

81-letni starec plačal $25 za poljub.

Chicago. — Pred sodnikom W. J. Lindsayem je bila 23. t. m. zanimiva obravnava. Mrš. Despina Lolakos, stara 28 let, je tožila Williama Peska, ki je bil pri njej na stanovanju, za $10,000 odškodnine, ker jo je siloma poljubil. Peske je star 81 let. Peskov zagovor je bil, da mu je gospodinja dala dva kozarca vina, ki ga je tako pogrelo, da se je naenkrat čutil 60 let mlajšega in res ji je hotel pritisniti poljub na lice, toda ona je hitro umaknila glavo in poljub je padel na uho. Ko je Peske to pripovedoval, se je zadovoljno smejal. Smejal se je tudi sodnik in porotniki, ki so končno zaključili, da poljub ni bil vreden več ko $25.

ŽABJEKOMET

Zidajte ječe!

Najakutnejši problem povojne Amerike je zidanje — novih šol, univerz in raziskovalnih laboratorijev — novih ječ! Je so danes najbolj potrebne. In cerkve! Te je treba zidati. Cerkve in ječe!

Delavci, zidajte ječe! Enkrat vam prav pridejo!

* * *

Naj zvončkajo zvonki!...

Zdaj, ko smo se zahvalili Bogu, najedli purana in napili "re stuffa", gremo lahko zopet na "delo". Henry, vzemi svinčnik in izračunaj, koliko znese ček dividende zadnjega četrtletja, katero nam je dobri Bog dal! Potem si pa nakaži ček za dve vstopnici za "Red Grange". On with the bells!

Babbit, Sons & Co.

* * *

Biseri

(ali najnovejša pertinentna vprašanja).

Biser št. 1: Jazbeci! — Pri speval č. g. Černe. Kdo je večji jazbec, Černe ali gl. odbor S. N. P. J.?

Biser št. 2.: Ušivci! — Pri speval č. g. Trunk. Kdo je večji ušivec, Trunk ali ruska vlada.

Nauk: Ne dajte biserov svinjam! — Ne, ne, kajti takih biserov sploh ne marajo.

(Kdor 24 ur lenobo pase, ga rada prime. To je tudi biser.

Zakaj črni gospodje ne vidijo več nič rdečega pri komunistih.

Old Molder, T. H., Ind.

* * *

Dobre novice iz Jugoslavije.

(Poslane direktno iz Ljubljane.

Dragi K. T. B.! V tvoji kolonji sem čital, da daš za vsako dobro novico iz Jugoslavije 50 centov. Evo ti jih:

Prva.

Pri eni zadnjih sej finančnega odbora v Belgradu je bila na dnevnem redu debata o cigaretah za reprezentacijo. Naša vlada porabi za cigarete letno 1 milijonov dinarjev. Te cigarete dobe naši ubogi ministri, ki so seveda veliki revži. Ni čuda, da hoče biti Stjepan Radič minister samo iz usmiljenja, kar postane še ta teden. Ko postane minister, ti bom poročal.

Druga.

Bilo je v Ljubljani v noči od 5. na 6. novembra t. l. Ko se je izvedelo, kaj so storili fašisti v Trstu, kjer so demolirali tiskarno "Edinosti", je nekaj mladih ljudi ogorčeno protestiralo pred hišo italijanskega konzula te ga zbudilo iz spanja. Policija pa je natolkla demonstrante s pendreki po buticah, ker niso privoščili konzulu mirnega spanja. Prav se jim godi!

Tretja.

Krvnik Mausner je zopet posetil Slovenijo s svojim obiskom. Topot je spravil na "drugi svet" v Novem mestu "Junaka iz Like", Milana Esapoviča, ki je pred časom umoril zakonska Verdela v Vrbinaki vasi pri Krškem. Mausner je imel pri svojem delu obilo gledalcev. — Sršen iz Ljubljane.

* * *

Opazovanja neizpovedanega grešnika.

Cenjeni K. T. B.! Če eden tepec govori, ni to še nič novega. Če govorita dva, vzbudita pozornost, ako pa govorijo trije hkratu, tedaj je to novica. Zadnjič smo imeli pri Štefanovih veliko botrinjo. Krstili smo vino in nove člane. Trije stari botri — dva sta ministra v Tonetovem kabinetu — so bili končno tako rdeče volje, da so vstali in govorili hkratu. Krščenci se danes ugibljejo, kaj je trojica povedala. — Neizpovedan grešnik, Chicago.

* * *

Tončkova smola.

Čital sem, da je Tonček iz slovenske metropole prinesel žegen iz italijanske prestolnice. Baje mu ga je dal sam sveti papa. Nesreča je pa hotela, da mu je na potu proti domu žegen ušel, to pa zato, ker mu je papa žegen položil v tisto torbo, v kateri je sveti Peter nosil ukradeno "šunko". Razume se, da žegni ne ostanejo v takih torbah. Za Tončka je to neprijetna reč, ker je nedvomno moral šteti za blagoslov precej visok bakšiš. Smola! No, Tonček kot pobožen mož se lahko potolaži, da je že tako božja volja. — Novoustoličen škof, Barberton, O.

K. T. B.

Delavske novice

(Federated Press.)

Zavijanja magnatov radi mezd delavcev na žagah.

Chicago. — Poročilo zveznega departmenta za delavske statistike pokazuje, kako hinavske so trditve lesnih magnatov radi plač delavcev na žagah. Povprečna plača delavca na žagi ni več kot $17.77 na teden, kar ne pomeni več kakor $900 na leto, če je delavec uslužben vse leto. Ta mezda je za 16% nižja kot v letu 1919 in samo za 71% višja kot leta 1913. Delo po žagah pa je tudi strašno dolgo. Po južnih državah še delajo nad 60 ur na teden in tako tudi v Minnesoti, nekoliko boljše je po severno zapadnih državah, kjer delajo okoli 50 ur na teden. Pa na jugu, kjer delajo po šestdeset ur na teden, imajo tedenske mezde okoli $14 na teden, v severno zapadnih državah pa okoli $22 na teden. To se vidi, koliko boljše je za delavce tam, kjer so organizirani. Splošne organizacije pa v tej stroki ni nikjer. Gornje številke pokazujejo, kako so lažnjiva poročila lesnih podjetnikov, ki hvalijo, kako se je zadnje čase izboljšal položaj delavcev na žagah.

Osemurni delavnik po svetu.

London. — Socialistična internacijonala poroča o napredovanju pri zahtevah za osemurni delavnik po svetu. Izvrševalni svet internacijonale je pri zadnji seji razpravljal poročila zastopnikov, kako se osemurnik zadnje čase razširja. Dalje je tudi sklenil, da bo podprl zahteve delavstva po raznih državah v Evropi, da izvojujejo osemurnik. Posebno je potreben osemurni delavnik v dotičnih državah, kjer obstoje pogodbe med strokovnimi organizacijami in med podjetništvom.

Smrt delavskega boritelja.

Iz Curiha v Švici poroča socialistična internacijonala, da je umrl v 84. letu starosti Hermann Greulich, ki je bil od leta 1867. v delavskem gibanju, kjer je bil kot knjigovez izvoljen za predsednika društva delavske organizacije. Vseskozi je bil marljiv v delavskem gibanju, pa je bil pregnan iz Nemčije v protidelavskih progonih in si je poiskal zatočišče v Švici. Bil je do svoje pozne starosti dober organizator delavstva.

Stavka strugarjev v Chicagu.

Chicago. — Strugarski delavci pri Cribben & Sexton Stove Co. stavkajo že deseti teden. Stavka ni mirna. Kompanijski pobojniki so že izvršili več napadov na štrajkarje.

Unije pred sodiščem.

Cincinnati, O. — George Kiser, filmski operater, toži svojo unijo za $10,000 odškodnine, ker ga je djala na črno listo, ko se je z njo sprl. — Istočasno je bila zatožena unija pekovskih delavcev za $4000 odškodnine. Tožitelj je neki pekovski mojster, ki ne mara videti unijskih piketov pred vratmi svoje pekarije.

20 milijonov galon postavnega žganja je še v deželi!

Washington, D. C. — Prohibični direktor James E. Jones je poročal te dni, da postavna zaloga žganja v Združenih državah znaša še 20,000,000 galon. Ta zaloga, ki se nahaja v vladnih skladiščih, je namenjena za lekarne kot medicina. Prohibični uradniki pravijo, da zaloga mora trajati deset let. Kako velika je zaloga nepostavnega žganja, tega pa direktor Jones ni v stanu povedati.

Grčija bo morala plačati odškodnino Bolgarom.

Sofija, 25. nov. — Preiskovalna komisija lige nardov, ki je zaslišala obe stranki glede znanega incidenta v Macedoniji, je dokončala svoje delo in danes je odpotovala v Belgrad na potu proti Ženevi, kjer predloži poročilo. Iz nekega zanesljivega vira se je izvedelo, da je komisija priznala, da Grki niso imeli pravice invadirati bolgarske zemlje in vsled tega bo priporočila, da Grčija plača odškodnino Bolgariji.

Ali želiš znati pravilno pisati in čitati angleško? Naroči si "Slovensko-angleško slovnico", katero je izdala in ima na prodaj Književna matica S. N. P. J.

Politično gibanje Slovencev v Minnesoti

Občinska volilna kampanja v Elyju. Trije Slovenci kandidirajo.

Ely, Minn. — (Izvirno Prosveti.) — V nedeljo dne 22. novembra se je vršil v dvorani Jugoslovanskega narodnega doma političen shod, ki je bil sklican z namenom, da se postavijo kandidati za bližajoče se občinske volitve. Shoda se je udeležilo precejšnje število rojakov, kar znači, da se zanimajo za politiko.

Na shodu so bili nominirani trije kandidati, in sicer Joseph Komatar in Stefan Banovec Jr. za aldermanska kandidata, Marko Zoretič pa kandidatom za sodnika. Louis Čampa, večletni alderman, je odklonil nominacijo. Upati je, da bodo izvoljeni.

Na shodu je bilo tudi rečeno, da slovenski občinski odborniki niso dovolj storili za Slovence za časa njihovega službovanja. To je rekel rojak, kateremu so delavci deveta briga. Njegovi osebni interesi so prvi. Ako bi bil njegov sin dobil mestno službo, katero je "fišal", bi pa bilo vse dobro.

Mitchell govori o "plamenečih krstah"

Odstavljeni šef zračne mornarice je dejal pred vojnim sodiščem, da so letalci v armadi in mornarici zapisani gotovi smrti.

Washington, D. C. — Polkovnik Mitchell, odstavljeni poveljnik zrakoplovne flote, ki je obtožen obrekovanja visokih glav v vojnem in mornaričnem departmentu, je 24. t. m. v svojem zagovoru pred vojnim sodiščem ponovil vse svoje prejšnje izjave glede nesposobnosti, zanikrnosti in korupcije v vojnem in mornaričnem departmentu.

Mitchell je dejal, da so letala, ki jih rabijo v armadi in mornarici, navadne "plameneče krste", ki lahko vsak čas padejo v plamenu natla in ubijejo pilota. Ameriški pilotje so dobro trenirani, je rekel Mitchell, toda letala so zastarela, pomanjkljiva in pokvarjena.

ŽENSKA INDUSTRIJSKA KONFERENCA.

Washington, D. C. — Ženski biroj delavskega departmenta bo obdržaval od 18. do 21. januarja v prihodnjem letu žensko enketo, na kateri se bo razpravljalo o vprašanjih, ki se tičejo delavk v industriji. Gena. Mary Anderson, načelnica biroja, bo povabila vse ženske organizacije, katerih delokrog se razteza čez vse Združene države in ki se interesirajo za taka vprašanja.

KNJIŽEVNE VESTI.

Čas, novemberska številka, ima sledečo vsebino: Frank Kerže: Sveti zakoni, pesem. Frank Kerže: Kadar delo počiva, povest (nadaljevanje). Razprava o rasti. Stanley High: Ljudska znanost v Rusiji. Mravlje in njihovi boji. O želatini. O domu in zemljiški kupčiji. Ljudmil Stojanov: Bolgarska eksekucija. Zakaj beli lasje. Nekaj o lepu ali kleju. — Gospodinjski del.

Naslov revije: Čas, 1142 Dalias Road, N. E., Cleveland, Ohio.

VABILO.

Slovenci v Glencoe in Neffsu, Ohio! Ker se nahaja v vzhodnem Ohiju na govorniški turi sodrug Charles Pogorelec, ki pride v Glencoe dne 4. decembra, — ko jugoslovanski socialistični klub št. 2 sklicuje javni shod dne 4. decembra ob sedmih pri Andreju Kravanja, se pozivljate vsi na prisostvovanje. To leto praznuje klub 20-letnico. Klub je bil ves čas aktiven, razun v času stavke, ki je bila dve leti v Delara premogokopu.

Sodrug Pogorelec je dober govornik in pozna težkoče premogarjev. Zato vabim vse, mlade in stare, kakor tudi moške in ženske, da se shoda vsi udeležite. Ravnotako rojaki iz Neffsa, Ohio. — Nace Žlemberger, tajnik kluba.

Vesti iz Jugoslavije

Sprememba posesti. — Dombovičevo pivovarno v Brodu na Savi je kupila te dni "Sarajevska pivovarna" d. d., ki je že nakupila in združila vse manjše pivovarne po Bosni. Odkupnina znaša 2,600,000 Din. Prejšnji lastnik ostane ravnatelj pivovarne.

Tiskarska stavka v Novem Sadu. — Stavka tipografov v Novem Sadu še vedno traja. Včeraj so novosaski listi izšli samo na dveh straneh.

Iz Trbovelj. — V smrt je hotel radi dekleta. — 22-letni Rudolf Jaklič, delavec na separaciji, stanujoč v Lokah 291, se je sprl s svojo zaročenko, ki je pred kratkim prišla k njemu iz Ljubljane. Ker mu je zagrozila, da ga bo zapustila, mu je šlo to tako k srcu, da je pograbil za nož, si ga z vso močjo zasadil v levo stran prsi ter se močno poškodoval.

Smrtna nesreča na železnici. — Na železniški postaji Kranjska gora se je 3. nov. pripetila težka nesreča, ki je zahtevala človeško žrtev. Postajni delavec Franc Rušič, ki je priklapljal vagone, je po neprevidnosti prišel pod kolesa, ki so nesrečnega moža prerezala na dvoje. Ponesrečenec je rodom Goričan, zapušča ženo in dva nepreskrbljena otroka.

NAZNANILO.

Triadelphia, W. Va. — Da nekoliko zbudimo politični duh jugoslovanskih delavcev v tej okolici, je dr. "Planina" št. 425 S. N. P. J. vzelo v pretres apel Antona Gardena, tajnika ohijske konference klubov J. S. Z.

Sklenilo je, da skliče javni shod v nedeljo dne 29. novembra 1925 o 10. dopoldne v New York Bazar dvorani.

Govornik bo Chas. Pogorelec, tajnik J. S. Z. Odbor shoda uljudno vabi vse Jugoslovane v tej naselbini, da se shoda, kolikor mogoče v obilnem številu udeležijo.

Za odbor. — Michael Cheligoy.

Kako velike so pravzaprav Združene države?

Kar zlasti osupne in zmede novodošleca iz starega kraja, je ogromna veličina te dežele in njenih sestavin. Pa tudi če je dotičnik izčrpal iz knjig vso zemljepisno modrost, treba mu vendar precej časa, predno se privadi misliti v zmislu ameriških meril. Razdalje, ki se v Evropi zdijo ogromne, se tukaj smatrajo le za malenkost; dežele, ki se v Evropi smatrajo za velike, bi izpolnile le kotiček Združenih držav.

Ni čuda torej, da zlasti tujerodca, ki so videli stari in novi svet, dostikrat v svojih prostih urah ugibajo o razmerni velikosti kakega dela Združenih držav, primerjajoč ga s kako državo, ki jo poznajo v starem kraju. Primerjanje je navzezadnje najboljši način, da si predstavimo veličino. Suhi podatki o tolikih in tolikih kvadratnih miljah povprečnemu človeku kaj malo pomenjajo, dočim ob primerjanju z znano površino si takoj živo predstavljamo, kakšno je razmerje.

Vsakdo zna, da površina kontinentalnih Združenih držav, t. j. oseminštiridesetorice držav in distrikta Columbia, znaša 3,026,789 kvadratnih milj in da, ako dodamo k taj površini Alasko in druge oddaljene teritorije in "posestva" Združenih držav, skupna površina znaša 3,743,510 kvadratnih milj. Lahko je najti v knjigah število kvadratnih milj v državi New York ali v Texasu. Ali številke same ne vzpodbujajo naše domišljije. Poskusimo torej malce primerjati, in prišli bomo do zaključkov, ki so tupatam presenetljivi.

Združene države, vštevši Alasko in oddaljene teritorije in posestva, so skoraj tako velike kot vsa Evropa. Ako vsporedimo zemljevid Evrope in Združenih držav, bomo našli, da je država New York ravno tako velika kot Angleško (brez Velške, Škotske in Irske) in da bi bilo treba dveh Latvij ali treh Švic ali pol Jugoslavije, da dobimo površino države New York. Ako dodamo pol države New Jersey k državi New York, dobimo površino Čehoslovakije.

Vzemimo sedaj v roke — le za trenotek — zemljevid Združenih držav. V skrajnem severovzhodnem kotu — med Atlantskim morjem in Kanado — se gnete šestorica onih držav, ki so znane pod skupnim imenom New England; te so: Maine, New Hampshire, Vermont, Massachusetts, Rhode Island in Connecticut. Dve Irski bi komaj pokrili ta kotiček Združenih držav in dve Litvi (Litvanski) bi našli v njem ravno zadosti prostora.

Ako razširimo ta kot s tem, da k New Englandu dodamo še državo New York, dobimo površino, ki je skoraj enaka oni Italije. Ako potem še dodamo polovico države New Jersey, dobimo površino Velike Britanije (z Irsko vred) ali Rumunske. Ako pa dodamo ves New Jersey, dobimo približno Poljsko ali Norveško ali Finsko.

Razširimo ta kot še dalje in dodajmo še državo Pennsylvania, tako da imamo sedaj to skupino: New England, New York, New Jersey in Pennsylvania. Skupna površina bo skoraj enaka oni Švedske ali Ukrajine.

Da si predstavimo površino Nemčije, kakršna je danes, je treba, da k tej zadnji skupini držav, namreč New England, New York, New Jersey in Pennsylvania, dodamo dve mali državi Delaware in Maryland. Nemčija je z drugimi besedami, tako velika kot severo-vzhodni kot Združenih držav, ki se razteza od kanadske meje in velikih jezer tako daleč proti jugu in zapadu, da vključuje Pennsylvanijo in Maryland.

Ako k taj površini dodamo še državo West Virginia imamo površino Francoske, vštevši Alsaško-Lorensko. Kar se tiče Španske, ta dežela stoji glede površine ravno sredi med Nemčijo in Francijo.

Najbolj obsežna dežela v Evropi je seveda Rusija. Vkljub vsem onim pokrajinam, ki jih je predvojna Rusija zgubila, moskovska vlada še vedno kontrolira ozemlje v Evropi, ki je le za malo manjše kot polovica Združenih držav, vštevši Alasko in oddaljene teritorije in posestva. Ako se pa oziramo tudi na ogromno rusko ozemlje v Aziji, potem znaša skupna površina Zveze sovjetskih republik dvakrat več kot površina Združenih držav v najširšem zmislu.

Evropa ima neke mikroskopične državice, in vojna je to zbirko pritlikavih državic povečala še za eno novo. Najdrobnejša izmed teh državic je kneževina Monaco — Montecarlovega slovesa. Je skoraj šestkrat večja kot Central Park v mestu New York. Republika San Marino je osminka mesta New York, dočim kneževima Lichtenstein bi se dala primerjati z distriktom Columbia, ki zavzema glavno mesto Združenih držav, Washington. V primeri s temi državicami je svobodno mesto Gdansko, nanovo skovana državica, že pravcat velikan, kajti je tako obsežna kot ves metropolitanski okraj mesta Chicago.

Naša najmanjša država, Rhode Island, se daje prav dobro primerjati z velikovojvodino Luksemburško. Holandsko, ki je le malo večje kot Belgija, ima približno enako površino kot država Maryland. Dansko, ki je le za tisoč kvadratnih milj večje kot Švica in za ravno toliko manjše kot Estonija, bi napravil tretino države New York.

Avstrijska republika ni večja kot South Carolina in Litva — ki je le malo večja kot Irsko — je velika kot država Maine. Madjarsko in Portugalsko imata isto površino in komaj dosegata veličino države Indiana, Kentucky odgovarja Bolgarski in Pennsylvania Grški.

V državi Iowa živi mnogo Čehoslovakov; oni živijo tam v državi, ki je ravno tako velika kot Čehoslovakija.

Jugoslavija na drugi strani ima enako površino kot država Oregon oziroma državi New York in Pennsylvania skupaj.

Italija, Rumunsko, Poljsko, Norveško in Finsko so skoraj iste površine. Razlika med Italijo, najmanjšo državo v tej skupini, in največjo, Finsko, znaša približno 8,000 kv. milj (skoraj površina države New Jersey). Povprečno se vsaka izmed teh držav daje prav dobro primerjati z državo New Mexico.

Švedsko je dvakrat večje kot Utah in ravnotako je Ukrajnina, ki je sedaj zvezna republika v Zvezi sovjetskih republik. Nemčija je ravno tako obsežna kot obe sosedni državi, Colorado in Kansas, skupaj. Španska je za 9,000 kv. milj (enako površini države New Hampshire) večja kot Nemčija.

Francoska je druga največja država v Evropi, dasi njena površina tvori le devetino evropske Rusije, in je le malo manjša kot trojica vzporednih držav, North Dakota, South Dakota in Nebraska, skupaj oziroma le za malce večja kot skupna površina držav Wisconsin, Illinois, Indiana in Michigan. Največja država Unije je Texas. Njena površina je tako velika kot ona prejšnje Avstro-Ogrske monarhije s predvojno Rumunsko pridano za nameček. Drugi primer: Texas je za prav malo večji kot sledeče države skupaj: Italija, Švica, Avstrija in Jugoslavija.

Kaj pa Alaska? Ravno petkrat večja kot Italija ali enaka skupni površini Španske, Francoske in Nemčije.

In sedaj dajmo primerjati Združene države s poedinimi evropskimi državami. Pri tem mislimo le na kontinentalne Združene države, t. j. na oseminštiridesetorico držav in distrikt Columbia brez Alaske in drugih oddaljenih posestev. Ako pustimo na strani Rusijo, ki smo jo že primerili k Združenim državam, najdemo, da kontinentalne Združene države so približno tako obsežne kot: 14 Francij, 15 Španij, 16 Nemčij, 17 Švedij, 24 Rumunij, Norvegij, Finskih ali Poljskih, 25 Velikih Britanij, 26 Italij, 31 Jugoslavij, 55 Čehoslovakij, 73 Bulgarij, 84 Ogrskih, 91 Litvanskih, 94 Avstrij, 121 Latvij, 178 Danskih, 180 Švic, 240 Holandskih, 258 Belgij, 275 Albanij.

Ne pozabljajmo pa pri tem, da vkljub temu, da so Združene države, vštevši Alasko in oddaljene teritorije in posestva, skoraj ravno tako velike kot vsa Evropa, prebivalstvo Evrope znaša približno 476 miljonov, dočim prebivalstvo Združenih držav v najširšem obsegu znaša le 118 miljonov duš. — F. L. I. S.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904 — Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincent Cainkar; podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 168, Johnstown, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega oddelka Blaz Novak; gl. blagajnik John Vegrich; urednik glasila Jole Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK:

Martin Železnikar, predsednik, Box 276, Barberton, Ohio; Frances A. Tauchar, 2827 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Križmanič, 13111 Benington Ave., West Park, Ohio; Mary Udovich, 2623 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Terčelj, Box 22, Strabane, Pa.

BOLNIŠKI ODSEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blaz Novak, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 286, Moon Run, Pa. Joseph Zorko, RFD. 2, Box 114, West Newton, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Šular, Box 104, Gross, Kans., za jugozapad, Frank Klun, Box 399, Chisholm, Minn., za sev. zap. John Goloh, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:

Paul Berger, predsednik 2653 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill., Richard J. Zavertnik, R. No. 1, Hinsdale, Ill.; Frank Zaje, 2639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Združitveni odbor:

Predsednik: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Jožko Oven, 2639 W. 26th St., Chicago, Ill.; John Olip, 2426 So. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6232 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POZOR! — Korespondenca z glavnimi odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslove: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POŠILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobče se naslove: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Paul Bergerju, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi prizivi na gl. porotni odsek se naj pošiljajo na naslov: Martin Železnikar, Box 276, Barberton, Ohio.

Vsi dopisi in drugi spisi, naznanila, oglasi, naročnina in sploh vse kar je v zvezi z glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "PROSVETA", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

French Line

BOŽIČNI IZLET V DOMOVINO

hitra pot v Jugoslavijo po francoski črti

preko Havre

ŠEST DNI PREKO ATLANTIKA

NAJKRAJŠA POT DO LJUBLJANE

s svetovnoznanimi parniki na olje.

"PARIS" odpluje iz New Yorka 5. DECEMBRA

Udeležite se tega izleta, ki bo pod posebnim nadzorstvom Mr. Geo. Shireya, posebnega zastopnika našega pittsburškega urada, ki bo popolnoma na razpolago jugoslovanskim potnikom tekom vse vožnje ter bo skrbel, da bodo v vseh ozirih zadovoljni.

Parnik odpluje naravnost v Havre in potniki se izkrcajo na pokritem pomolu, ne da bi se jim bilo treba presedati v pristanišču. Edino potniki francoske proge imajo to prednost.

Uljudna postrežba in domača hrana, pripravljena posebno za jugoslovanske potnike. Vsi potniki so v krasnih kabinah za 2, 4 in 6 oseb. Opremljene so z električno svetlobo, tekočo vodo itd. Prtljaga dospe s vami do cilja.

Za podrobnosti glede cen, povratnih dovoljenj itd., vprašajte našega zastopnika v svojem mestu, ali pišite naravnost nam v svojem maternem jeziku.

PRIŠTEDITE DENAR TER KUPITE LISTEK ZA TJA IN NAZAJ!

FRENCH LINE

19 State Street, New York, N. Y.

109 N. Dearborn St., Chicago, Ill.

Katoliška atmosfera

(Poglavje iz knjige "The Popes (and their Church".)

Spisal **Joseph McCabe**, bivši frančiškan in profesor v semenišču.

(Dalje.)

Tako je bilo z "materijalom" za duhovščino reda sv. Frančiška. Svetna duhovščina nima nič več sreče s svojimi rekruti. Jezuiti in benediktinci, ki kontrolirajo večje šole in privabljajo šolarje v svoje vrste, imajo več dostopa do katoliških srednjih slojev, čeprav ne dobe najnadarjenejših učencev. Katoliška cerkev danes trpi v vseh deželah na pomanjkanju pravega tipa duhovniških rekrutov, zato je morala znižati teoretične kvalifikacije. Cerkev dobi le še take dečke, za katere duhovniški stan znači promocijo in prestiž, česar po svojih osebnih zmožnostih ne bi nikdar dosegli. Zato se ne smemo čuditi, če ima cerkev z vežbanjem takih rekrutov težko breme, ki se ji dvomljivo izplača.

Izobrazba duhovnikov je v splošnem zelo slaba. Malo jih je, ki razumejo latinske avtorje kot so Horac, Tacit ali Juvenal. O grščini imajo le elementarno znanje, ki ga kmalu pozabijo. O vedi, zgodovini in filozofiji — v modernem pomenu besede — navadno ne vedo nič. Gotove odlomke iz vede poučujejo le na nekaterih duhovniških učiliščih (colleges), in še te v le najelementarnejši obliki in le nekaj časa. O zgodovini imajo le nekaj nalog iz katoliških virov in še ta se omejuje na cerkveno zgodovino.

Moji katoliški nasprotniki so me večkrat obtožili, da jaz zdaj izrabljam proti "moji materi cerkvi" izobrazbo, katero mi je ona (cerkev) dala. To je smešno. Latinsko so me učili samo devet mesecev; komaj da so me učili čitati Cicerona. Moral sem se učiti privatno in porabiti moj prosti čas, da sem si osvojil popolno latinščino. V grškem so mi dali samo elemente in zopet sem se moral sam učiti tudi tega jezika. Ravno to velja o francoščini. Dali mi so elementarni tečaj v hebrejščini in sirščini, kar mi je danes oboje brez koristi. Drugih jezikov sem se naučil šele potem, ko sem zapustil cerkev. O vedi in zgodovini nisem dobil niti ene same naloge v vseh letih mojega šolanja; filozofija pa, kakršno so me učili in katero sem potem jaz učil druge, je toliko v zvezi z moderno filozofijo kakor je astrologija z astronomijo. Koliko je bila vredna vsa "izobrazba", katero mi je dala cerkev, sem spoznal v tistem trenotku, ko sem se vrnil v "svet". Dasiravno sem vse razrede dovršil z odliko in sem poleg tega še sam privatno študiral, nisem mogel dobiti službe učitelja z dvema funtoma sterlingov tedenske plače! Mr. Forbes iz Ballíola, moj prijatelj, ki me je izprašal, mi je z obžalovanjem povedal, da moja "izobrazba" je brez koristi.

In tako je v splošnem. Ko sem bil še duhovnik, so trije moji kolegi, — eden je bil že mlad in zelo obergičen — na tihem zapustili cerkev in poskušali dobiti posvetno službo. Nobenemu se ni posrečilo in prisiljeni so bili vrniti se nazaj v cerkev. Nedvomno še danes — z dvomom v njihovih srcih — pridigajo vernikom, ki se stresejo od pete do glave, kadar zaslišijo moje ime. Odkar sem obesil kuto in kolar na klin, me je povprašalo za svet mnogo duhovnikov, ki so izgubili vero in bi bili radi šli za menoj. V večini slučajev niso bili zmožni služiti si kruha in morali so proti svoji volji ostati v duhovniški suknji ali pa, če so šli v "svet", so se "skesano" vrnili nazaj. Katoliška cerkev ima veliko število takih duhovnikov. Noben katoličan ne sme biti gotov, da ni duhovnik, kateremu izpoveduje svoje grehe, v svojem srcu skeptik, ki se mu na tihem posmehuje ali ga obžaluje.

Pridige mnogih duhovnov lahko potrdijo te moje vrstice. Katoliška literatura je druga potrditev. Na prste lahko preštejete dobre katoliške učenjake. Mnogi katoliški avtorji so kajpada zelo plodoviti, ampak to le dokazuje, da so bolj vneti kot sposobni za stvar. Večinoma ne poznajo zgodovine. Koliko katoliških duhovnov se pa — razen onih okrog "Katoliške resnice" ("Catholic Truth" v Londonu) —bavi s historiškim slovstvom? Mirijade jezuitov, benediktincev, dominikancev in drugih redovnikov, ki imajo dovolj časa na razpolago in nobenih materijalnih skrbi, so na ravno tako nizki stopnji. Njihove knjižice in pamfleti, ki jih izdajajo razna "Društva resnice", so boleče čitanje vsakemu, ki nekaj razume o literaturi. Vsi njihovi argumenti in avtoritete, pa naj pišejo o zgodovini, vedi ali filozofiji, so brezupno starinske, iz vseh strani zija velika ignoranca in njihovi pointi so malenkostni.

Toliko o intelektualni (razumniški) strani duhovščine. Moralna stran ni nič boljša. V teoriji se sprejemajo v semenišča le dečki izjemno dobrega značaja in globoke vernosti, toda v praksi je drugače. Ker manjka študentov, mora cerkev pobrati vse, kar dobi ne glede na višje intelektualne in moralne sposobnosti. Moji dijaški tovariši in moji dijaki, kakor tudi moji kolege profesorji, niso bili niti izjemno značajni, niti globoko verni. Izmed osmih študentov, ki sem jih enkrat imel v moji oskrbi, sem moral enega naznaniti kot brezupno zabitega in končno je bil odslovljen. Drugi je bil nagnjen k tajnemu grehu, toda bil je zvitejši, zato ni bil odslovljen. Kakršen deček, tak je mož. Splošna moralna stopnja katoliških duhovnov je nižja kot ona učiteljev ali zdravnikov.

(Dalje.)

Aerodrom v Zagrebu. Razen kredita za aerodrom v Bežaniji je vojno ministrstvo odobrilo tudi 3,600,000 Din kredita za gradnjo aerodroma v Borongaju pri Zagrebu.

TEHTNICA

Juš Kozak

(Dalje.)

Prav dobro je slišal ostro poudarjeno napako, ki jo je napravil njegov sosed, čebljajoč o narodu. "Narod v višjem pomenu besede," mu je popravil asket s krepkim poudarkom, da bi se vsa miza ozrla nanj. Sonorni glas njegov je plaval nad mizo, vsi so povesili oči, pričakujoči plaho. Z radostjo v srcu je Brajda spoznal, da se ga vendar nekoliko boje, kakor bi jim že presedala njegova poražujoča mnogobesednost. Izpod čela je zarentačil Žakelj, parkrat zakašljal, da je pridirjal gospod lizun. "Dajte, vraga, opijte ga malo," mu je šepnil na uho.

Škrinjar se je poslovil, in komaj je stopil skozi vrata, ga je oplazil smeh vse mize. "Smo ga, smo ga," so se prekašali drug drugega ter popolnoma pozabili na asketa, ki je že čudovito gorel in mu je Elijev ogenj pršel okrog glave. Le Brajda je razločno videl, kako se dviga, ga zopet seda, da najde svoje ravnotežje. Tisti trenutek je zazvenel kozarec, asketove oči so se smehljale, kakor v prvi ljubezni, božjastno se je priklonil.

"Kaj neki hoče?" je tulil Žakelj na drugi konec. "O vinu bo govoril, apostol," so se hahljali lizuni, vestno izpolnivši gospodarjev ukaz.

"Gospoda moja! Apostol sem, pravite, pa bodi. Nocoj ne za tisto ljudstvo, neuko in zaslepljeno, ki me ne pozna, da sem oprtal kamelino kožo ter odšel v puščavo, kamor bi morali oni za menoj, da vidijo, koga bom krstil. Z besedami sem krščeval, ne z vodo. Zdaj pa sem se premislil in vam, prijatelji moji, prvim razodenem, poslanstvo našega naroda in poslanstvo moje. Govoriti hočem o vinu, tej žlahtni kapljі, s katero bo ozdravil Gospod vse žejne v tej dolini, kamor me je poslal za apostola. Niste še videli naših gričev, po katerih raste vinska trta, najžlahtnejša roža tega sveta. Stara poganka je ta rastlinica, le solnce je njen bog in tisti hip pozabimo vse na svetu, le bratstva ne. Objamemo se tesno, "kar nas je sinov slovenske matere," kakor pravi naš pesnik. Beseda ne žali ušes, v enem samem objemu se zibljemo, ostre in pikre besede, zbadajoče nas ves dan, so ena sama medica, ki se pretaka med nami. Če živimo po božji zapovedi, da bo brat naš vsak človek, tedaj, gospoda, ne posnemajmo Noetovih sinov, ki so zasramovali od solnca prevzetega očeta, ampak bodimo kakor on, ki je po dolgem spanju zopet vstal, vzel volovski rog v roke, ga nastavil, pil in molil: V tvojem imenu, v znamenju bratstva!"

Vse omizje se je dvignilo, krohot je pozdravljal govornika. Tovarnarja pa so tisti hip poklicali, češ da ga čaka že dolgo zunaj delavec iz tovarne.

Še vedno smehljajoč, se je vrnil v dvorano in prosil inženirja: "Stopite, gospod Brajda, pogledat, kaj se je zgodilo; Janeza je, pravijo, raztrgal veliki stroj!"

Ušibila so se mu kolena, kakor trepetlika so drhtele roke. Zaman je skušal tajiti nemir, ohraniti si hladno kri, razklenjene čeljusti se niso več strnile v besede. Tla pod njim je razmajal potres in omahnil je iz sobe. Postaren delavec, očepajoč krog sebe s briečo leščerbo je z največjim naporom dohajal preskakujočega po dvoje, troje stopnjic. Šele spodaj pod hišo se je Brajda v trenutku predramil iz omotice, ter stresel starca za roko: "Kam greva, stari?" "Slišali ste, gospod." Grozna zavest, da stopa k smrtni uri svojega prijatelja, mu je pretresla vse možgane.

"Torej ni bila napetost, temveč gola resnica, kar se je pripetilo iz gozda domov," — se je zmedeno oglašalo v njem, — "ti starec, človek je čutil in videl prihajati poslednjo uro." — Delavec je skomignil neverno z glavo, pogledujoč od strani inženirja: "Bo že tako!" Potem se prisluhnil, vlekel vso pot na ušesa, kajti, vrag vedi, komu je namenjeno nerazumljivo godrnjanje, morda žubori samo zase.

"Izgubili so ga. Zdaj se vnamejo. Nič večni nad njimi blage in vešče roke. — Mogoče pa je vse skupaj laž? —"

Zaman je tenkoslušil starec, ves prevzet in presenečen od teh besed. "Za vraga, kaj sta imela med seboj? Eden tistih tam gori, pa ga je tako zmedlo?" Ko je še stal v veži, ni čul nobenih nepotrebnih vprašanj, iz tega tukaj pa vro cele litanije. Skoro nerodno mu je postalo, pa kaj, njegova leščerba mora tavajočemu in omahujočemu kazati pot, vse drugo ga ne briga. V utrujenih možganih se je leno utrnilo še par misli, ki jih je polglasno zaključil: "Po njem je, po njem!" Kepe prsti ne padajo tako zamolklo na krsto kot te svinčene besede. Potrkale so na srce Brajdino, ki se je ob njih zamolklih udarcih pričelo prebujati, zabito že dalj časa v rakvi.

— Koliko časa se že nista ogovorila z onim fantom, tem edinim mladostnim prijateljem! Kakor dvoje tovornih živali sta nosila drug mimo drugega svoja bremena; prazna in nepotrebna je beseda o stvareh, ki ne morejo ogreti tovariša. On sam je drvel slepo proti svojemu cilju, pred čigar praznino je danes povesil roke. V živo življenje so nekoč grebli njuni prsti, potem pa so rastli pod njegovimi mrtvi stroji. Mar ni bila samo častihlepnost, ki je gospodovala nad njim? Svoj čas je presanjal odprtih oči, le iz svojega dela je skušal izsesati uteho.

Postal je kakor oreh brez jedra. Zamujene ure življenja bobne in bude, a le v otlem odmevajo. Med ljudi ga je poslala mati; nič več kot nemirno nihalo je nihal med njimi. Za družino ni živel, odletel je iz njenega kolobarja. Tovarnarju je služil zaradi sebe, dokler se med obema ni raztegnil nepremostljivi prepad. Niti enkrat ni v sencih udarila žila za ljudi, med katerimi se je rodil. Izhlapela je voda v vrču in ko ga je pretresel strah pred praznino, se je hotel izpovedati sredi gozda, da bi slišali njegovo prošnjo za usmiljenje in odrešenje na Oni svet. Sedanji čas, na čigar valovih se krčevito bori za svojo usodo, zahteva velikega srda ali mogoče ljubezni, edine utehe za preizkušnjo ubogih ljudi. Nocoj pri Janezovem slovesu ga je slepila edinole prevara o svetosti in miru lastne duše, same prazne marnje: le v težkih bojih z življenjem, z ljubeznijo in sovraštvom, vzkali tista svetost, ki vodi človeka tja v daljnje temine, pred katerimi v strahu utrip srce. Mrtvo železje, kamor je zgnetal samega sebe, ostane gluho za prošnje človeka.

Tišina zevajoče tovarne je pretrgala nit drvečim mislim. Toliko hujše je grmel ta molk iz ogromnega trebuha, ker je bil vajen, da je vsako pot pozdravilo vrvenje in šumenje. Živa duša se ni zganila pred vrati.

Poleg velikega stroja je gruča povešala svoje obraze. V zelenkastem siju bledih žarnic so ostro začrtane poteze izražale nemo grozo. Brajdi, vstopivšemu v njih krog, se je kolobar tiho razmaknil.

Nad telesom se je sklanjal zdravnik.

"Kako, gospod doktor?"

"Vprašanje trenutka. Leva ključnica zlomljena, najbrže žile presekane."

"Se zaveda?"

"To je tisto strašno. Le za hip omedli."

Brajda je presunjen dvignil oči. Molče strmi veliko, s krvjo oškropljeno kolo na svojo žrtev. V lesketajočem železju prše iskre, podobne potnim kapljicam oznojenega mogotca. Kakor je nekoč vzljubil svoj stvor, tako ga je ta hip besno zasovražil; vse mu je žrtvoval, samega sebe, najboljšega človeka, in še ni dovolj, pogoltno upira tudi vanj oči.

"O . . . o-briši-te ga," je zajecljal umirajoči z glasom šepetajočega vetra.

Stari delavci, katerih okaljena obličja ne pretrese zlepa groza, so zaprli oči. Mlad fant, najbrže Janezov prijatelj, je pristopil solznih oči: "Obrisati ga je mislil, pa ga je zgrabil." Besedo mu je zadrgnila zanjka v grlu.

"Domov . . . otro . . .," mukoma se je skušal dvigniti. Široko odprte oči so sijale stekleno in prosile pomoči okoli stoječe. Zdelo se je, da je spoznal Brajdo Lahno dvignjena desnica je omahnila nazaj.

"Janez!" Poklekniši k njemu, ga je pozdravil za ponujeno mu roko. Med tem je zdravnik molče poslal po nosilnico, mrmrajoč sam zase: "Je vseeno."

Na tleh so lesketale trudne oči v svojem poslednjem žaru, pričakujoč vsak trenutek, da jih zamegli mrena noči.

(Dalje prihodnjič.)

REVMATIZEM

Poznano domače zdravilo od osebe, ki ga je sam imel.

V letu 1893 sem dobil mišični nadakutni revmatizem. Trpel sem tako, da samo oni ve, ki je še trpel kot jaz nad tri leta. Poskusil sem zdravilo za zdravilom, vsa pomoč, ki sem jo dobil, je bila začasna. Končno sem dobil zdravilo, ki me je popolnoma ozdravelo in tiste hude bolečine se niso več vrnile. Dal sem tega zdravila drugim, ki so trpeli in celo bili vsled tega v postelji, nekateri med njimi sedemdeset let celo osemdeset let stari, in uspeh je bil enak kot pri meni.

Imel sem ostre bolečine, kot bi strela žvigala skozi moje sklepe.

Vsled tega želim, da vsak bolnik kakoršnekoli oblike mišičnega akutnega (oteklost v sklepih) revmatizma poskusi vrednost mojega izboljšanega "Home Treatment" domače zdravljenje za dober uspeh. Ne pošiljajte nič centa: samo nam pošljite vaše ime in naslov in jaz vam pošljem zastonj na poskušnjo. Potem ko ste rabili in se izkazalo, da je čemar ste iskali, da se ozdravite revmatizma, šele potem pošljite EN DOLAR, zapomnite, da jaz vodem centa vsakega denarja, razen ako ste zadovoljni istega poslati. Ali ni to pravično? Čemu trpeti ko vsakdo, ko ob vam nudi pomoč zastonj? Ne odlašajte, pišite še danes.

Mark H. Jackson 27-M. Durston Bldg. Syracuse, N. Y.

Mr. Jackson je odgovoren za resničnost te izjave.

Samo $4.98 za 1a pristni sestav vreden $15.0

Ali si morete predstavljati 5 vrednostnih predmetov za vsakega moškega proti manj kot en kosmat, samo za naše izredne razprodaje traja 30 dni.

1.) Ena krasna posrebrena čepica za klasičnim kolesjem, krasno delana in jamčena za leti.

2.) Ena prvovrstna zlačena Waldemar verižica od enega konca do drugega.

3.) Eno oprno kolo z jako močnim steklom, lepim zabojčkom, zelo rabljivo v gledališču ali prostem.

4.) Ena importirana Solingen-britva. Resno izdelano iz najboljšega Solingen jekla z lepim ročkom, brije gladko in je jamčena, da vas zadovolji.

5.) En pristni 22 kaliber lepo izdelani revolver, streljа navadne 22 cal. R. C. naboje.

Navadna cena temu sestavu je $15.00, naša izredna cena za te razprodaje, ki traja samo 30 dni, je $4.98. Naše naročite še danes. Ne pošiljajte denarja v naprej, temveč samo ime in naslov ter priložite 25c za poštnino. Vsoto $4.98 plačate ko blago prejmete na domu. Zadovoljnost jamčena.

AMERICAN SALES CO.,

2108 W. Chicago Ave. Dept. 66. CHICAGO, ILL.

Čičerin obišče Francijo.

Pariz, 25. nov. — Sovjetski zunanji komisar Čičerin pride v kratkem v Pariz, kjer bo konferiral z Briandom glede ruskih carističnih dolgov Franciji in drugih vprašanj. Čičerin se zdaj nahaja v Nemčiji.

Ako imate kilo poskusite to brezplačno.

Položite to na staro ali ravnokar nastalo kilo, veliko ali malo, in prepričali se bodete kot tisoče drugih.

POŠLJEMO ZASTONJ, DA TO DOKAŽEMO.

Vsak, ki ima kilo, moški, ženska ali otrok, naj naj takoj pišete na W. S. Rice, 79 E. Main St., Adams, N. Y., za brezplačno poskušanje čudovitega podloška za kilo. Dovolite to na kilo in mišice se pričnejo takoj krčiti, vsaki skrbni tako, da se odprtina prične zaraščati naravnim potom, potrebe podlag in pasov, odpadejo. Ne zamenjajte naročiti te brezplačne poskušnje. Tudi če vas kila ne boli, čemu nositi pasove vse svoje življenje? Čemu trpeti te situacije? Čemu biti v nevarnosti, vsled male kile, ki se vrgle že tisoče ljudi na operacijsko mizo? Veliko število moških in žensk je danes v nevarnosti, ravno ker jih ne boli in vsemu lahko delajo. Pišite takoj po brezplačno poskušnjo, ker je rep čudovito pomagalo že tisočerim ozdraviti kile in celo tam, kjer je bila velika, da dve pesti. Poskusite pišite danes in rabite spodaji kupon.

Zastonj za kile

W. S. Rice, Inc.,
79 E. Main St., Adams, N. Y.

Pošljite popolnoma prosto vzorec zdravljenja vaše podloške za kile.

Ime . . .

Naslov . . .

Država . . .

21 komadov namiznega sestava za samo $4.99

Prava vrednost je $15.00. Pomislite: 1 pristna Wm. Rogers posrebrena posoda za sladkor, 12 posrebrenih čajnih žlička, 1 importirano namizno pregrinjalo, narejeno iz finega in močnega blaka, in 6 prtičev, skupaj 21 komadov vrednih najmanj $15.00. Naša izredna cena za ta mesec je $4.99.

Naša pristna W. Rogers posoda za sladkor je trpežno narejena, dvakrat posrebrena, tako da ne pordni, je garantirana za 10 let in opremljena za obesiti 12 žlic. Na pokrovu je ptica, kakor je razvidno iz slike. V resnici to je najlepša namizna posoda, kar se jih je sploh že videlo.—12 posrebrenih, krasno izdelanih žlička, garantiranih 10 let.—1 lepo izdelano namizno pregrinjalo in 6 prtičev.

ŽENSKE: Tu je prilika kakoršnih se vam malo tudi, zato se jo sedaj poslužite. Naročite ta krasni namizni sestav še danes. Ne pošiljajte denarja, temveč samo ime in naslov ter 50c za poštnino. Kadar blago prejmete, plačate $4.99. Iz Kanade in Mehike se mora vsa vsota vnaprej poslati.

Western Mail Order Co.

2229 W. Chicago Ave. Dept. 14

CHICAGO, ILL.

Največja prodajalna PERJA severoameriških držav.

Mi prodajamo vsakovrstno pravo gosje perje, popolnoma očiščeno v našem lastnem prostoru. Pri nas dobite celo ali pa cokubljeno perje. Razpošiljamo na vse kraje Zdr. držav. Vzorci se pošiljajo PROSTO. Pišite še danes na največje in najstarejše trgovino perja, kjer dobite vse poizvedbe.

A. STETZ COMPANY

128 Passaic St., Passaic, N. J.

Proti bolečinam

v hrbtu, straneh, kolkih in v prsih, na otekline in krče rabite

Severa's Gothardol.

Hišni liniment za mazanje zunaj ki hitro prežene revmatične in nevralgične bolečine.

Cena 30 in 60 centov.

Zahtevajte najprej pri lekarju.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

ITALIJANSKE HARMONIKE

Izdelujemo in importiramo vsakoliične prvovrstne ITALIJANSKE HARMONIKE

rodnega dela, ki so najboljše na svetu. Zahtevajte denarja. Naše cene najnižje. Poskusite na harmonike zastonj našim kupcem. Pišite po brezplačen cenik.

RUATTA SERENELLI & CO.,
817 Blue Island Ave., Dept. 47, Chicago, Ill.

Kako spraviti Vaš želodec hitro na pravo pot

Vstavite zaprtnico, neprebavnost, plin, kolcanje, bolečine po jedi in glavobol.

JEJTE KAR SE VAM IN KADAR SE VAM POLJUBI, BREZ SLABIH POČUTKOV.

Ako je vaš želodec iz reda: ako trpite na slabi prebavi, zaprtnici, glavobolu, pomanjkanju emotici, kolcanju, ako imate plin v želodcu in črevih; vzdiganje, beli jezik, smradljiv dih ali slab okus v vaših ustih; ako ste nervozni in nezadovoljni, oslabeli in utrujeni in brez obupni, ako je vaša barva bledava, ako imate bolečine v hrbtu ali na straneh, ako imate katerekoli teh znamenj, se lahko zanesete da vaša jetra — ne delujejo pravilno.

Tisoče jih je dobilo hitro pomoč od vseh teh bolezni s uživanjem BIOXOL, slavno zdravilo za jetra in želodec, ki kedaj izdelano.

Ta jetrna nerednost je večkrat sele prvi varna in vam lahko povzroči premožni prihod krvi, uljesa v želodcu, zlato žilo in več drugih bolezni.

Ako trpite — tedaj poskusite

Brez izjeme v kakšnem stanju in kaj vse ste že poskusili, mogoče pa niste še nikdar poskusili nekaj podobnega BIOXOL'U. Pošljite nam vaše ime, naslov še DANES, na prvo pošto in dovolite, da vam dokažemo, kako vse lahko to zdravilo za vas stori. Je varno, neškodljivo, zanesljivo in dokazano v tisoče slučajih. Prava cena BIOXOL'A je $2.00, samo pak za kratko dobo smo pripravljeni poslati ga vsakomur, ki ga še ni poskusil za znižano vsoto $2.00. Mi vam damo to posebno ponudbo, ker smo prepričani, da vam BIOXOL ne more rešiti vas vaše bolezni. Ko bodete enkrat poskusili BIOXOL, ga bodete priporočili vsem prijateljem in sorodnikom prav gotovo. Ko veste kaj vam lahko pomaga. Torej pošljite vsoto $2.00 v pismo in mi napravimo ostalo. BIOXOL je bil vžit v tisoče slučajih enakih vaši bolezni. Tedaj čemu trpeti še naprej? Rešite se vaše nerednosti predno je prepozno. Naročite BIOXOL danes in odločite se, da se ozdravite. Naslov je:

Osborne—Tollick Company

2107 Carson St. B. 7

PITTSBURGH, PA.

DA SKUHAŠ DOBRO PIVO; PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas kuhani vedno le najboljši in najcenejši.

Grocerijam, sladčičarjem in v prodajalne železnine damo primerenega popust pri večjih naročilih. Pišite po informacijah na:

FRANK OGLAR,

5401 Superior Avenue, Cleveland, O.